

10.000 woorden over: spreken is zilver

P.H. de Vries – brigade-generaal der cavalerie

Dit is de twaalfde – en tevens de laatste – keer dat deze column verschijnt. Al met al zijn er dus meer dan tienduizend woorden over u uitgestort. En waarover eigenlijk. Op het eerste gezicht lijken de onderwerpen weinig samenhangend. Alleen de toonzetting vertoont overeenkomst.

Toch zijn er ook andere overeenkomsten. Het zijn allemaal onderwerpen waarover we een mening hebben. Soms is dat niet meer dan een vage notie, in andere gevallen betreft het een diepgewortelde overtuiging in overeenstemming of in tegenspraak met wat in deze column wordt beweerd. De tweede overeenkomst is dat het onderwerpen zijn die bepaalde aspecten van het functioneren van de krijgsmacht betreffen. Alleen daarom al mogen ze ons niet koud laten. Ten derde zijn zaken aangeroerd waarover we om de een of de andere reden vaak het zwijgen maar toe doen.

Dat zwijgen kan verschillende oorzaken hebben. We voelen ons mede schuldig aan geconstateerde 'misstanden' en we willen daaraan niet graag worden herinnerd. We missen het lef om op te treden in de zaken die aan de orde zijn gesteld, en ook daarmee willen we niet graag worden geconfronteerd. We zijn gemakzuchtig en zien op tegen de inspanning en mogelijke heisa die ervan kan komen als we gaan optreden. We zijn blind en denken dat het wel meevalt of dat de gesignaleerde 'problemen' uit zichzelf wel zullen verdwijnen. We nemen onze verantwoordelijkheid

niet onder het mom dat het onze zaak niet is, en dat de ander het maar moet regelen. We zijn moe en zeggen dat we onze tijd hebben gehad, dat we al genoeg hebben gedaan en dat nu anderen aan de beurt zijn. We zijn niet (meer?) geïnteresseerd en denken dat het onze tijd wel zal duren. We zijn gefrustreerd omdat we onze persoonlijke ambities niet hebben kunnen waarmaken en de organisatie zal daarvoor moeten boeten: ze zoeken het maar uit! We zijn niet meer betrokken, we hebben ons geloof in de goede zaak verloren en wachten alleen nog maar op ons functioneel leeftijdsontslag. Welke reden er ook aan ten grondslag ligt, het resultaat is zwijgen!

In dat zwijgen nu, schuilt het grootste gevaar. Zwijgen is aantrekkelijk. Je hoeft immers niet iets te doen, slechts iets na te laten. Laat maar waaien, en dat is altijd makkelijker. Zwijgen is bovendien besmettelijk! Het werkt enorm aanstekelijk. Het zwijgen krijgt heel snel heel veel aanhangers. Daardoor wordt het alleen maar nog makkelijker. En ziet u maar om u heen. Overal in de organisatie heerst het grote zwijgen. Zwijgen is immers goud!

Spreken daarentegen is moeilijk. Dat betreft natuurlijk niet het spreken op zich, maar het besluit om te gaan spreken. De redenen om het niet te doen liggen immers voor het oprapen: het is al zo vaak geprobeerd, het heeft toch geen zin, hoe moet ik het aanpakken en waar zal ik beginnen, als je wat zegt dan pakken ze je, waarom ik? Kortom, je struikelt over de 'beren' op de weg.

TEGGENWICHT

Tenzij we van mening zijn dat de onderwerpen die zijn aangevoerd ons inderdaad raken, of in ieder geval ons behoren te raken. Wellicht zijn er nog andere ergernissen of misstanden waarvan we eigenlijk vinden dat er wat aan moet worden gedaan. Laten we er dan eens wat aan doen!

Er is daarvoor een heel behoorlijke militaire oplossing. We beschikken op alle niveaus over een staf met allerlei secties. Kies wat onderwerpen en laat die in een bepaalde periode aan de orde stellen: de wrevel van de week, de misser van de maand, de kwartaalbaal, het jaar lijk. Laat commandanten die onderwerpen maar eens binnen hun eenheid doen bespreken. Laat ze daar in een half A4-tje over rapporteren: bij welke gelegenheden is een en ander besproken en wat waren de conclusies, reacties, gevoelens, kan niet schelen!

Op die manier bereiken we in ieder geval dat er wordt gepraat over onderwerpen waarvan we vinden dat die maar eens aan de orde moeten worden gesteld. We bereiken daarmee in ieder geval dat over die zaken eens wordt nagedacht. Wellicht dat in die kleinere kringen wordt geconstateerd dat er geen probleem is. Wellicht dat we constateren het erover eens te zijn dat bepaalde zaken eigenlijk niet kunnen. Wellicht – en dat is natuurlijk nog beter – dat we besluiten er op ons niveau eens wat aan te gaan doen, dat we onszelf als voorbeeld willen stellen. Laat vele bloemen bloeien!

Het gaat er daarbij dus niet om, tot één opvatting te komen. We willen immers vele bloemen laten bloeien en niet alleen maar gras, gras en nog eens gras. Het is bovendien niet verstandig allemaal met de neus in dezelfde richting te staan als de dreiging van elke kant kan komen. Dat schept tevens de noodzakelijke vrijheid en daarmee wellicht ook de gewenste betrokkenheid. Georkestreerde campagnes om een bepaald gedachtegoed op te leggen, kunnen immers rekenen op het typisch Nederlandse wantrouwen en de daaruit voortvloeiende tegenzin mee te werken: 'ze moeten weer zo nodig en wij kunnen het opknappen!'.

Juist een wat vrijere presentatie werkt beter: 'Jongens ik weet het ook niet, misschien wordt ik gewoon oud, maar ik erger me al jaren aan...! Ligt dat nu aan mij of hebben jullie dat ook? Moeten we er met zijn allen wat aan doen, of is het sop de kool niet waard? Laten we er in ieder geval eens over praten, dan weten we met zijn allen tenminste ook wat we ervan vinden. Wie roept er wat?'

Zoiets werkt! Vraag een Nederlander, dus ook een Nederlandse militair, om zijn mening en probeer dan nog maar eens van hem af te komen. Daar moeten wij niet bang voor zijn. Ook een botsing der meningen is interessant. Vaak worden in zo'n botsing de gedachten gescherpt en worden oplossingen aangedragen voor onderkende problemen. Vandaar ook dat spreken zilver is. En dat is uiteindelijk ook een edele zaak!